

UDC 930.2: 94(477.83-21)
DOI: 10.24919/2312-2595.8/50.240953

Леся СМУТОК

кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії та спеціальних історичних дисциплін, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, м. Дрогобич, Україна, індекс 82100 (lesiasm77@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8918-2258>

Ярослав ЛИСЕЙКО

кандидат історичних наук, доцент кафедри історії, музеєзнавства і культурної спадщини, Національний університет «Львівська політехніка», вул. Митрополита Андрея, 3, 4-корпус, м. Львів, Україна, індекс 79016 (lyseyko@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3404-7221>

Бібліографічний опис статті: Smutok, L., & Lyseyko, Ya. (2021). The will of the Drohobych pidzhupnyk Wojciech (Albert) Bugrey (1580). *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія*, 8/50, 13–25. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.8/50.240953>.

**ЗАПОВІТ ДРОГОБИЦЬКОГО
ПІДЖУПНИКА ВОЙЦЕХА (АЛЬБЕРТА) БУГРЕЯ (1580)**

Анотація. *Мета дослідження* – публікація писемної пам'ятки до історії Дрогобича кінця XVI ст., зокрема заповіту дрогобицького піджупника Войцеха (Альберта) Бугрея. **Методологія** дослідження оперта на засадах історизму й використання підходів, властивих для дослідження мікроісторії та минулого окремих соціальних груп й населених пунктів. **Наукова новизна** – виявлений та введений до наукового обігу історичний документ, котрий поповнює джерельну базу до історії міста Дрогобич. Це історичне джерело можна використати для студій з історії Дрогобича й просопографічних напрацювань про дрогобицьке міщанство ранньомодерної доби. **Висновки** – в результаті евристичних

© Lesia Smutok, Yaroslav Lyseyko, 2021

ISSN 2312-2595 (Print) ISSN 2664-3715 (Online)

пошуків виявлених та залучається до наукового обігу документ – заповіт дрогобицького піджупника Войцеха (Альберта) Бугрея. Отримані з вказаного документа відомості надають можливість з'ясувати окремі сторони життя та діяльності дрогобицького міщанства, його залученість до різних сфер життєдіяльності.

Ключові слова: Дрогобич; заповіт; жупи; варіння солі; урбаністика.

Lesia SMUTOK

PhD (History), Associate Professor, Department of World History and Special Historical Disciplines, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 24, Ivan Franko Str., Drohobych, Ukraine, postal code 82100 (lesiasm77@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8918-2258>

Yaroslav LYSEYKO

PhD (History), Associate Professor, Department of History, Museum Studies and Cultural Heritage, Lviv Polytechnic National University, 3, Mytropolyta Andraia Str., Building, 4, postal code 79016 (lyseyko@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3404-7221>

To cite this article: Smutok, L., & Lyseyko, Ya. (2021). The will of the Drohobych pidzhupnyk Wojciech (Albert) Bugrey (1580). *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Serii Istorii – Problems of Humanities. History Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 8/50, 13–25. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.8/50.240953>.

THE WILL OF THE DROHOBYCH PIDZHUPNYK¹ WOJCIECH (ALBERT) BUGREY (1580)

Summary. *The purpose of the research is to publish a written historical document of Drohobych at the end of the 16th century, in particular the will of the Drohobych pidzhupnyk Wojciech (Albert) Bugrey. The methodology of research is based on the principles of historicism and the use of approaches inherent in the study of microhistory and the past of individual social groups and settlements. Scientific*

¹ Pidzhupnyk – assistant to the head of the saltworks.

novelty is a historical document discovered and put into scientific circulation, which supplements the source base to the history of the city of Drohobych. This historical source can be used for studies on the history of Drohobych and prosopographical works on the Drohobych bourgeoisie of the early modern period. **Conclusions** as a result of heuristic searches, a document was discovered and put into scientific circulation – the will of the Drohobych deputy Wojciech (Albert) Bugrey. The information obtained from this document provides an opportunity to clarify certain aspects of life and activity of the Drohobych bourgeoisie, its involvement in various spheres of life.

Key words: Drohobych; will; counties; salt cooking; urban planning.

Problem statement. The documentary basis for studying the history of Drohobych in the Middle Ages and early modern times is extremely poorly preserved. Today, a researcher has documents of the city archives dating the middle of the 18th century. Previously, we had only a few acts scattered in various archival collections in Ukraine and Poland. Therefore, identification and introduction to scientific use of the written records from 16–17 centuries connected with the history of Drohobych is an extremely urgent and important task. Such heuristic searches and discoveries allow to supplement factual knowledge about Drohobych, to correct the historical outline, to model the past city life and finally to re-interpret certain phenomena of social, ethno-confessional and cultural development of Drohobych.

Analysis of recent research and publications. The study and publication of wills is an integral part of studies on the history of the funeral culture of society. As N. Bilous rightly points out, Ukrainian as well as Polish, Belarusian, Lithuanian historiographies have a long tradition of studying the whole complex of problems related to the funeral (funeral) culture of the population of the Middle Ages and early modern times (Bilous, 2021, p. 28). At the same time, this topic attracts the attention of historians as well as ethnologists, anthropologists, theologians, art critics, specialists in material culture, etc. Thus, scientists have dozens, if not hundreds, of publications on this issue. They are extremely diverse and expansive. In particular, it is a study of the legal principles of making wills (P. Dąbkowski, K.W. Zelecka-Mikołajczyk) (Dąbkowski, 1910; Zielecka-Mikołajczyk, 2012), anthropological studies in the context of ideas about death and the transition to the afterlife, and hence the corres-

ponding ritual actions and funeral ceremonies (E. Kizik) (Kizik, 1998), the analysis of the last will, manifestations of piety and religiosity (A. Karpiński, K. Mrozovsky, B. Petryszak, K. Justyniarska-Chojak, R. Kubicki) (Karpiński, 2010; Mrozowski, 2010; Petryszak, 2014; Justyniarska-Chojak, 2010; Kubicki, 2010) and the analysis of the material world of testators (N. Bilous, R. Kubicki) (Bilous, 2011, 2012, 2017, 2019, 2021a, 2021b; Kubicki, 2010). Much attention in the study of the funeral culture of society of the Middle Ages and modern times is paid to publication of wills and their introduction into scientific circulation. Today, whole areas have been formed, according to which the editions of wills are grouped according to a certain thematic feature. Usually, the criterion is the social and class affiliation of testators. If we are talking about the territory of the Ancient Commonwealth, then we are dealing with the wills of the nobility, burghers, peasants, clergy etc. Undoubtedly, noble wills dominate and form the most representative group in historiographical research. However, the bourgeoisie is not overlooked either. Today, we have many publications of such acts last will bridge the Commonwealth as Przemyśl, Voynitskyh, Kyiv, towns of Volyn etc. However, this issue is not completely exhausted. Many wills of burghers of Ukrainian towns are still waiting for their researcher.

The purpose of the article is to present a written end of the 16th century historical document of Drohobych, namely the will of the Drohobych pidzhupnyk Wojciech (Albert) Bugrey.

Presentation of the main material. The will of Albert (Wojciech) Bugrey was made in the testator's house in one of the Drohobych suburbs on June 4, 1580 in the presence of the lentwit Jan Bedonski and seven lawniks, as well as with the participation of a close family in the person of his brother Matei Bugrey and his wife Jadwiga. The form of the document gives grounds to claim that it was created without prior preparation. It lacks an introductory protocol, which usually contains invocation, intitulation etc. Instead, the act begins with a clause typical of most oblates, which specifies the time and place of the document with the typical wording that the tester was in good memory and was not forced to make the last will. Actually, the latter forms the next part of the document in the form of a disposition. From it you can learn about the tester himself, his activities and financial situation etc.

Therefore, Albert (Wojciech) Bugrey was married to a certain Jadwiga, whom he married a widow and received 600 zlotys from her

dowry. The couple had no children, at least nothing is known about them from the text of the will. In addition to his wives from the immediate family, Albert (Wojciech) also had a brother, Matei. It was these two people who became the main managers of the deceased's property. We learn from the will that Albert (Wojciech) owned two houses in Drohobych and some real estate outside the city. Whether the Bugrey were local burghers or whether they moved to Drohobych from somewhere remains unclear. Instead, it is known for sure that they were Roman Catholics. This is unequivocally indicated by the record of Albert (Wojciech) Bugrey about 200 zlotys for the local church. Apparently, Bugrey belonged to the wealthy bourgeoisie. This is evidenced by the activities of the tester and in particular, his economic activity in Drohobych zhups (saltworks) and usurious-credit operations. Its debtors are city councilors, burghers and Jews. The amount of loans granted totalled up to 1000 zlotys. Finally, the profitability of Albert (Wojciech) Bouguereau is indirectly evidenced by his main occupation – the organization of digestion and sale of salt, which required considerable investment. Apparently, he was a proxy of the governor of the zhupnyk of Russian lands, Drohobych and Sambir elder Stanislav Herbut. With the support of the latter, Bugrey organized the production and export of salt from local zhups. Apparently, his responsibilities included the delivery of firewood, which was carried out partly due to the duties of the surrounding villages of Drohobych and Sambir elderships, and partly due to the purchase in private villages; supervision over the technology of salt evaporation and the work of digesters and artisans involved in this process; organization of transportation of salt to the nearest warehouses and export to fairs and auctions in the surrounding cities and remote areas. Judging from the will, the pidzhupnyk actively involved the local kagal in the production of salt using its finances and organizational capabilities.

Albert (Wojciech) Bugrey's will was preserved thanks to the entry in the crown metric and the approbation of the act by King Stephen Batory. Established practice of including the wills of burghers to royal books did not exist. Finally, there was also no mandatory requirement to include such documents in magistrate, city and zemstvo acts in the crown lands. This was usually done when there were legal conflicts and one of the heirs, considering himself offended, tried to defend his rights in court. It was under such circumstances that wills appeared on the pages of act books. Apparently, the heirs of Albert (Wojciech) Bugrey, repre-

sented by his brother Matei Bugrey and widow Jadwiga, also found themselves in a situation where their rights to inherit from the deceased were undermined, so they tried to defend their claims in court. Probably, the case reached the highest courts and was considered in one of the royal courts. Thus, taking the opportunity, Matei Bugrey or the widow included the will in the royal chancellery, occasionally receiving approval from the king.

Conclusions. A historical document on the history of the city of Drohobych at the end of the 16th century is introduced into scientific circulation – the will of the Drohobych pidzhupnyk Albert (Wojciech) Bugrey. Information provided in the document allows to find out certain aspects of life and activity of the specified historical figure.

June 4, 1580, Drohobych. – The will of the Drohobych pidzhupnyk Wojciech (Albert) Bugrey

Judicium banitum necessarium in domo nobilis d[omi]ni Alberti Buchrey vicezupparij Drohobyen[sis] in suburbio die Sabbato infra octavas corporis Christi est celebratu, per famatos viros v[ideli]c[e]t Joannem Bedonski viceadvocatu[m] subdelegatum nec non et per septe[m] scabinos illi assistentes anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo. Coram eodem judicio bannito valetudinarius nobilis d[omi]nus Albertus Buchrey, vicezupparius decumbens in lecto aegritudinis licet corpore aeger // languidus sanus, tamen mente ac rationis optime compos sciens quotidie ac omni tempore sibi im[m]unere mortem providens futura cupiebat consulere bonis suis. Ideo vocato ad id officio advocati ex amino deliberato bene spontanea[ue] ac libera voluntate suu[m] veru[m] ac legitimu[m] testamentu[m] seu ultima[m] voluntate[m], omnibus modis quibus melius studiosius et efficacius potuit et debuit fecit ordinavit et disposuit in hunc qui sequitur modum. Ante omni suo suorumq[ue] creatori anima[m] sua[m] comendavit. Deinde corpori apud eadem Divi Bartholomaei locu[m] elegit ac ab anima morte derelictu[m] iuxta ritu[m] ac consuetudine[m] ecclesiae catholicae honorifice terrae humandu[m] ac sepeliendu[m] com[m]isit. Tandem bona sua ta[m], mobilia qua[m] im[m]obilia, ita ordinavit in haec verba:

In primi małżonce swej milej na imie Jadwidze odkazuje y zapiszuje względem wniesienia, które wniosła po pierwszym małżonku

swem Żabokrzyckiem w dom do mnie, tedy jej odkazuję, zapisuję y daruję summę złotych seśćset monety y liczby polskiej, w każdy licząc po groszy trzydzieści. Ktorą to sumę do jej własnych rąk rozkazuję iey oddać. A gdzieby gotowych pieniędzy nie było, tedy od tych mianowanych dłużników, to jest od sławetnego Jakuba Puchacza złotych sto y sećdziesiąt, it[em] od sławetne[g]o Wojciecha Lwowczyka rajcze Drohobyckiego złotych sto y s[z]esnaście, it[em] od sławetne[g]o Hricka Hołosnie złotych sto, it[em] od sławente[g]o Zygmunta Smiotanki rajcze Drohobyckiego sto y s[z]esnaście złotych, it[em] od sławetnego Onacka Kramarza złotych sto y trzydzieści, it[em] od Swabickiej Wojciechowej dziewięć // grzywień a drugą dziewięć sam jej odpuścił.

It[em] także też zosóbna odkazał, zapisał i darował panu Maciejowi Buhrejowi bratu swemu rodzonemu i dłużników swoich niżej namienionych. Naprzód u Juska żyda Komarzyńskiego złotych pieśset i trzydzieści, it[em] u Aarona żyda w Przemyslu mies[z]kającego złotych sto, it[em] w Pawła syna Kaniowskiego popa złotych dwadzieścia, it[em] u żyda Izaaka w żupie Drohobyczkiej mies[z]kającego arendarza, złotych czerwonych wagi śprawiedliwej pożyczanych sto.

It[em] wszystkie długi, które mogą być [z]należone, tak cyrografowe, jako i actikowane, także i rejestrowe, sławnemu panu Maciejowi Buchrejowi, brahu swemu rodzonemu, odkazuję, daję w moc i daruję, na wieczne caszy.

It[em] sprawę wszystkie, którą miał w arendzie na poły z żydy Izaakiem i Nawtałem arendarzami żup Drohobyczkich, podaję przerzeczonemu bratu swemu, aby mu oddali wszystkie summę, którą miała przyść na samego według umowy y cyrografów.

It[em] trzecia część beczek soli z tey arendy żupney, którą miał y trzymał z żydy wyżsey namienionemi, tak w Mieszczie jako i we wsiach, wszystkie bratu swemu przerzeczonemu współek y ze drwy, które zostają od warzenia soli na wieżach, oddaję i odkazuję.

It[em] wyznał też to, iż pieniądze, które dawał żydom Izaakowi i Nephtalemu, tedy dawał na spól na potrzeby arendy żupniey, którą z nimi trzymał społecznie, a tej sumy którą im dał mają dowieść (pan Maciej) cyrografy, a żydowie registry ilo jej wydał.

It[em] wyznał też to, iż // dom wielki ze wszystkim zchowaniem do tego i ogród Bartoszowski z pułankiem roley Jadwidze małżonce swej dozywocie odkazuję y daję, a po śmierci jej Maciejowi Buchrejowi bratu swemu.

It[em] drugi dom nowy y z piekarnią y ze wszystkim inszem budowaniem, jako z stodołami, z szopami z koleśniami, z ogrody, z pszczołami, z rolę, z chmielnikiem, z pasternikami, owo jako sam w sobie grunt na tym łanie rolęj tak długo jako i szeroko leży, bratu swemu wyżey namienionemu według ugody, iż mu był puścił część swoją na rolęj, odkazał, dał i darował na wieczne czaszy.

It[em] do tegoż gruntu przerzeczone[go] temuż bratu swemu oddał konie wszystkie robotne, woły, które robotne y na pastwiśkach są, także też krowy dojne jako i jałowe, które są doma i na wsiach na pastwiśkach, także też i jałowki młode, byki i cielęta wszystkie; do tego wszystkie sprzety tak domowe, jako i rolne.

It[em] słodownią z ogrodem i z domem odkazuje i oddawa na poły małzoncze swej przerzeczonej tylko dozywocie, a bratu swemu wyżey mianowanemu na wieki, a on powinien bęndzie poprawiać, a po jej śmierci bratu temuż odkazuję.

It[em] zboże wszystko, które na polu iest, jako zyta, pszenica, jeczmień, groch, owies i inne wszelakie zboże, tego roku na poły bratu swemu Macieiewi Buchrejowi z małżonką swą odkazuję.

It[em] saty wszystkie szwoje, których sam używał, jako szubki, wszystkie, giermaki, żupany y żupice, ubrania i insze ubiory swe i wieże z cranmi bratu swemu przerzeczonemu oddał i odkazał.

It[em] wyznał, iż od // kazał na pogrzeb złotych pięćdziesiąt i pięć gotowych.

It[em] xiędzu kaznodzieju Arnolfusowi złotych dwadzieścia, u żydów arendarzów żupnych odkazał, które mu sam był miał dać z rozkazania Je[go] M[ości] pana Lwowskiego na s[więty] Piótr blisko przysły, w roku niniejszem.

It[em] dwieście złotych z tej sumy, która jest u żydów arendazów żupnych legował i odkazał do kościoła s[więtego] Bartłomieja na poprawy, które mają być oddane bez wszelakiej brudności.

It[em] wyznał też to, iż Janowi Kakusowi pensiej albo arendy odpuścił trzydzieści złotych i pięć.

It[em] Matysowi Podolczykowi złotych ósm także też z arendy odpuścił. It[em] Jakubowi Buchaczowi z sumy wyższej mianowanej odpuścił złotych pięć.

Executorem tego testamentu i tej wolej swej opisanej uczynił brata swe[go] Macieja Buchreja, któremu ws[zelaką] moc podał ten

testament wypełniać i jako sam w sobie jest wykonać prosząc, aby małżonkę jego w opiekę szwoję wziął i bronił ją od wszelakiej krzywdy.

It[em] na koniec zeznał, że przy nim pieniędzy Je[g]o M[oś]ci pana żupnika żadnych nie masz, ale jes[z]cze nad to na potrzeby pańskie, to jest na rzemieślniki, złotych dwa wydał, czo się z rejestru pokaże.

Et hanc ultima[m] sua[m] voluntate[m] esse praeinominatus testator asseruit, quae tenere et iure testamenti valere ac robur perpetuae firmitatis habere, tanqua[m] officiose facta voluit, id quod et iudiciu[m] decreto suo approbavit et confirmavit. Quod est pro memoriali solidatu[m]. Compares personaliter cora[m] eode[m] iudicio bannito famati v[ideli]c[e]t Ma // thias Buchrey et Hedvigae consors legitima nobilis Alberti Buchrey vicezupary sani mente et corpore bene valido ex[iste]ntes, palam libere et expresse fassi sunt ac recognoveru[n]t. et in primis famatus Mathias Buchrey, quia praesens hoc testamentu[m] ac voluntate[m] descriptae nobilis Alberti Buchrey vicezupary fratris vero sui germani in toto suscepit hac conditione interposita. Quod si aliquae inscriptiones priores alicubiessent, tu[m] hac praesenti inscriptione postposita et ommissa firmiter illis adhaerebit ac eas tenebit v[ideli]c[e]t priores simili modo p[rae]dicta Hedvigis consors praefati vicezupary per famatu[m] Pauli scabinu[m] iuratum ac plenipotentem suu[m] recognovit. Quia voluntate[m] ac praesens hoc testamentu[m] in toto pro rato et grato firmoq[ue] suscepit. Quod solidatum est.

МК, 123, к. 381-384

Джерела та література

- Білоус, Н.** (2011). *Тестаменти киян середини XVI – першої половини XVII ст.* Київ: Видавничий дім «Простір».
- Білоус, Н.** (2012). Тестаменти волинських міщан XVII ст.: джерелознавчий аналіз. *Студії і матеріали з історії Волині* (с. 291–303). Кременець.
- Білоус, Н.** (2017). «Визнаваю сим моим тастаментом и остатною волею своею». Тестаменти волинських міщанок кінця XVI–XVII ст. *Соціум. Альманах соціальної історії*, 13–14, 127–160.
- Білоус, Н.** (2019). Фунеральна культура ранньомодерного українського соціуму: історіографія проблеми. *Історіографічні дослідження в Україні*, 30, 213–243.

- Білоус, Н.** (2021a). *За крок до вічності. Мешканці міст Волині у світлі тестаментів кінця XVI–XVII століть*. Київ: Інститут історії України НАН.
- Білоус, Н.** (2021b). Укладання тестаментів у містах Волинського воєводства XVII ст.: правові засади й повсякденні практики. *Український історичний журнал*, 1, 27–42. doi: <https://doi.org/10.15407/uhj2021.01.027>.
- Bartoszewicz, A., Karpiński, A., & Warda, K.** (Eds.). (2010). *Testamenty mieszczan warszawskich od XV do końca XVII wieku: katalog*. Warszawa: Semper.
- Bilous, N.** (2011). Testamenty mieszkańców miasta Ołyki z lat 1660–1670. *Kwartalnik Historii Kultury Materialnej*, LIX (3–4), 347–362.
- Bilous, N.** (Ed.). (2017). *Testamenty mieszkańców miast Wołynia od końca XVI – początku XVIII wieku: katalog*. Warszawa: Semper.
- Chrościcki, J.** (1974). *Pompa funebris. Z dziejów kultury staropolskiej*. Warszawa: PWN.
- Dąbkowski, Prz.** (1910). *Prawa prywatne polskie* (T. 1). Lwów.
- Danowska, E.** (Ed.). (2011). *Dług śmiertelności wypłacić potrzeba. Wybór testamentów mieszczan krakowskich z XVII–XVIII wieku*. Kraków.
- Dymmel, P.** (Ed.). (1997). *Testamenty mieszczan wojnickich*. Wojnicz: Tow. Przyjaciół Ziemi Wojnickiej.
- Hrynkiewicz, J.** (2008). Przemyskie testamenty i inwentarze pośmiertne XVI–XVIII w. *Rocznik Przemyski*, 44 (IV), 16–26.
- Justyniarska-Chojak, K.** (2010). *Testamenty i inwentarze pośmiertne z ksiąg miejskich województwa sandomierskiego (XVI–XVIII wiek)*. Kielce: Wydawnictwo Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego Jana Kochanowskiego.
- Karpiński, A.** (2010). Dobroczynne i religijne legaty lwowskich mieszczan w świetle ich testamentów z lat 1550–1700. *Kwartalnik Historii Kultury Materialnej*, LIX (3–4), 363–378.
- Kizik, E.** (1998). *Śmierć w mieście hanzeatyckim w XVI–XVIII w. Studium z nowożytnej kultury funeralnej*. Gdańsk: Wydawnictwo uniwersytetu Gdańskiego.
- Krochmal, J.** (1989). Przemyskie testamenty staropolskie. *Rocznik Historyczno-Archiwalny*, VI, 133–160.
- Kubicki, R.** (2010). Kultura materialna w testamentach elbląskich z XV – pocz. XVI w. *Kwartalnik Historii Kultury Materialnej*, LVIII (2), 197–210.
- Mrozowski, K.** (2010). Religijność mieszczan późnośredniowiecznej Warszawy w świetle najstarszych zachowanych testamentów. *Kwartalnik Historii Kultury Materialnej*, LVIII (2), 191–196.

- Petryszak, B.** (2014). Sporządzenie testamentów we Lwowie w późnym średniowieczu: pisarze, ceny, okoliczności. *Kwartalnik Historii Kultury Materialnej*, LXII (3), 329–336.
- Zielecka-Mikołajczyk, W.** (2012). *Prawosławni i unicy w Rzeczypospolitej XVI–XVIII wieku wobec życia i śmierci w świetle testamentów*. Warszawa: Neriton.

References

- Bilous, N.** (2011). *Testamenty kyian seredyny XVI – pershoi polovyny XVII st. [Testaments of the inhabitants of Kyiv in the middle 16th and the 1st half of the 17th c.]*. Kyiv: Vydavnychiy dim Prostrir [in Ukrainian].
- Bilous, N.** (2012). Testamenty volynskykh mishchan XVII st.: dzhereloznavchyy analiz [Testaments of Volyn burghers of the XVII century: source analysis]. *Studii i materialy z istorii Volyni – Studies and materials on the history of Volyn* (pp. 291–303). Kremenets [in Ukrainian].
- Bilous, N.** (2017). "Vyznavaiu sym moyym tastamentom y ostatnoiu voleiu svoeiu". Testamenty volynskykh mishchanok kintsia XVI–XVII st. [Testaments of volhynian burghers' women of the 16th and 17th centuries]. *Sotsium. Almanakh sotsialnoi istorii – Society. Almanac of social history*, 13–14, 127–160 [in Ukrainian].
- Bilous, N.** (2019). Funeralna kultura rannomodernoho ukrainskoho sotsiumu: istoriohrafiiia problemy [Funerary culture of the early modern ukrainian society: the historiography of the topic]. *Istoriografichni doslidzhennia v Ukraini – Historiographical research in Ukraine*, 30, 213–243 [in Ukrainian].
- Bilous, N.** (2021a). *Za krok do vichnosti. Meshkantsi mist Volyni u svitli testamentiv kintsia XVI–XVII stolit [A step to Eternity. Residents of the cities of Volyn in the light of the wills of the late XVI–XVII centuries]*. Kyiv: Instytut istorii Ukrainy NAN [in Ukrainian].
- Bilous, N.** (2021b). Ukladannia testamentiv u mistakh Volynskoho voievodstva XVII st.: pravovi zasady y povsiakdenni praktyky [Establishment of Testaments in Towns of the Volynian Voivodeship in the 17th Century: Legal Grounds and Practices]. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal – Ukrainian Historical Journal*, 1, 27–42. doi: <https://doi.org/10.15407/uhj2021.01.027> [in Ukrainian].
- Bartoszewicz, A., Karpiński, A., & Warda, K.** (Eds.). (2010). *Testamenty mieszczan warszawskich od XV do końca XVII wieku: katalog [Wills of Warsaw burghers from the 15th to the end of the 17th century: A Catalogue]*. Warszawa: Semper [in Polish].
- Bilous, N.** (2011). Testamenty mieszkańców miasta Ołyki z lat 1660–1670 [Last Wills of Ołyki Townsmen from 1660–1670]. *Kwartalnik Historii*

- Kultury Materialnej – Quarterly of history of material culture*, LIX (3–4), 347–362 [in Polish].
- Bilous, N.** (Ed.). (2017). *Testamenty mieszkańców miast Wołynia od końca XVI – początku XVIII wieku: katalog [Last Wills of Volhynia Townsmen from the End of the Sixteenth to the Early Eighteenth Century: A Catalogue]*. Warszawa: Semper [in Polish].
- Chrościcki, J.** (1974). *Pompa funebris. Z dziejów kultury staropolskiej [Pompa funebris. From the problems of old-polish culture]*. Warszawa: PWN [in Polish].
- Danowska, E.** (Ed.). (2011). *"Dług śmiertelności wypłacić potrzeba". Wybór testamentów mieszczan krakowskich z XVII–XVIII wieku ["Dług śmiertelności wypłacić potrzeba". Selection of testaments of Krakow burghers from the 17th and 18th centuries]*. Kraków: Rozprawy Wydziału Historyczno-Filozoficznego. Polska Akademia Umiejętności [in Polish].
- Dąbkowski, Prz.** (1910). *Prawo prywatne polskie [Polish private law]*. (Vol. 1). Lwów [in Polish].
- Dymmel, P.** (Ed.). (1997). *Testamenty mieszczan wojnickich [Wills of Wojnich Townsmen]*. Wojnicz: Tow. Przyjaciół Ziemi Wojnickiej [in Polish].
- Hrynkiewicz, J.** (2008). Przemyskie testamenty i inwentarze pośmiertne XVI–XVIII w. [Peremysl wills and posthumous inventories from the 16th to the 18th century]. *Rocznik Przemyski – Yearbook of Peremysl*, 44 (IV), 16–26 [in Polish].
- Justyniarska-Chojak, K.** (2010). *Testamenty i inwentarze pośmiertne z ksiąg miejskich województwa sandomierskiego (XVI–XVIII wiek) [Wills and posthumous inventories from the city documents of the Sandomierz voivodeship (XVI–XVIII centuries)]*. Kielce: Wydawnictwo Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego Jana Kochanowskiego [in Polish].
- Karpiński, A.** (2010). Dobroczynne i religijne legaty lwowskich mieszczan w świetle ich testamentów z lat 1550–1700 [Charitable and religious legacies of Lviv townsman in the light of their wills from 1550–1700]. *Kwartalnik Historii Kultury Materialnej – Quarterly of history of material culture*, LIX (3–4), 363–378 [in Polish].
- Kizik, E.** (1998). *Śmierć w mieście hanzeatyckim w XVI–XVIII w. Studium z nowożytnej kultury funeralnej [Death in the Hanseatic city in the 16th – 18th centuries. A study of modern funeral culture]*. Gdańsk: Wydawnictwo uniwersytetu Gdańskiego [in Polish].
- Krochmal, J.** (1989). Przemyskie testamenty staropolskie [The Przemyśl old Polish Testaments, Sources]. *Rocznik Historyczno-Archiwalny – Historical and Archival Yearbook*, VI, 133–160 [in Polish].
- Kubicki, R.** (2010). Kultura materialna w testamentach elbląskich z XV – początku XVI w. [Material culture in Elbląg wills from the 15th – early

- 16th century]. *Kwartalnik Historii Kultury Materialnej – Quarterly of history of material culture*, LVIII (2), 197–210 [in Polish].
- Mrozowski, K.** (2010). Religijność mieszczan późnośredniowiecznej Warszawy w świetle najstarszych zachowanych testamentów [Religiousness of the burghers of late medieval Warsaw in the light of the oldest surviving wills]. *Kwartalnik Historii Kultury Materialnej – Quarterly of history of material culture*, LVIII (2), 191–196 [in Polish].
- Petryszak, B.** (2014). Sporządzanie testamentów we Lwowie w późnym średniowieczu: pisarze, ceny, okoliczności [Writing last wills in Lviv in the late middle ages: clerks, prices, circumstances]. *Kwartalnik Historii Kultury Materialnej – Quarterly of history of material culture*, LXII (3), 329–336 [in Polish].
- Zielecka-Mikołajczyk, W.** (2012). *Prawosławni i unicy w Rzeczypospolitej XVI–XVIII wieku wobec życia i śmierci w świetle testamentów [Orthodox and Uniates in the Polish-Lithuanian Commonwealth of the 16th and 18th centuries in the face of life and death in the light of wills]*. Warszawa: Neriton [in Polish].

*Стаття надійшла до редакції 06.08.2021 р.
Стаття рекомендована до друку 01.10.2021 р.*